

Cieslak, Przemyslaw

Working Paper

Prospects for Africa's economic growth

Institute of Economic Research Working Papers, No. 17/2016

Provided in Cooperation with:

Institute of Economic Research (IER), Toruń (Poland)

Suggested Citation: Cieslak, Przemyslaw (2016) : Prospects for Africa's economic growth, Institute of Economic Research Working Papers, No. 17/2016, Institute of Economic Research (IER), Toruń

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/219800>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

<https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

Institute of Economic Research Working Papers

No. 17/2016

Perspektywy wzrostu gospodarczego Afryki

Przemysław Cieślak

The paper submitted to

**6th NATIONAL STUDENT SCIENTIFIC CONFERENCE
PROBLEMS OF GLOBAL ECONOMY**

April 15, 2016, Toruń, Poland

Toruń, Poland 2016

© Copyright: Creative Commons Attribution 3.0 License

Przemysław Cieślak
przemyslawcieslak@op.pl
Poznań University of Life Sciences

Perspektywy wzrostu gospodarczego Afryki

Klasyfikacja JEL: C15; N27; O11; O22

Słowa kluczowe: *wzrost gospodarczy; Afryka; prognozowanie i symulacje, analizy makroekonomiczne ekonomii rozwoju; analiza skupień*

Abstrakt: Na kontynencie afrykańskim od dekady obserwowany jest wzrost gospodarczy, połączony z eksplozją demograficzną. Kraje, którym nadano przydomek Trzeciego Świata mają szansę w XXI wieku zniwelować dystans poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego do reszty świata, a zarazem stać się kolejnym, po Azji, ośrodkiem dynamicznego wzrostu gospodarczego. Na podstawie teorii konwergencji dokonano analizy związków gospodarczych między badanymi krajami afrykańskimi a gospodarkami rozwiniętymi, takimi jak: Stany Zjednoczone, Unia Europejska, Australia, Japonia, oraz szybko rozwijającymi się, jak Chiny lub dekadę temu Brazylia. Przeprowadzona analiza pozwoliła na przesunięcie dynamiki wzrostu poziomu PKB *per capita* w latach 1960-1995 w krajach wysokorozwiniętych na sześć państw afrykańskich, w tym Algierię, Angolę, Kenię, Mozambik, Nigerię, oraz RPA. Na tej podstawie uzyskano prognozę produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca w tych krajach do 2030 roku.

Prospects for Africa's economic growth

JEL Classification: C15; C53; N27; O11

Keywords: *economic growth; Africa; forecasting and simulation; macroeconomic analyses of economic development; cluster analysis*

Abstract: On the African continent for a decade is observed economic growth, combined with the demographic explosion. In the XXI century countries which have been given the nickname of the Third World have a chance to offset the distance of the level of socio-economic development with the rest of the world, and at the same time become the next, after Asia, center of dynamic economic growth. Based on the theory of convergence, the analysis of economic ties between African countries and the developed economies such as the United States, European Union, Australia, Japan, and the fast developing as China and Brazil a decade ago was conducted. The analysis made it possible to shift the dynamics of growth in GDP *per capita* in the years 1960-1995 in developed countries to six African countries, including

Algeria, Angola, Kenya, Mozambique, Nigeria, and South Africa. On this basis, we obtained the forecast of gross domestic product (GDP) *per capita* in these countries till 2030.

Wprowadzenie

Jeszcze w 2000 roku Bank Światowy oraz czasopisma ekonomiczne prognozowały dynamikę wzrostu gospodarczego kontynentu afrykańskiego w XXI wieku na poziomie 1,5-2% średniorocznie. Aktualne prognozy instytucji międzynarodowych są jednak zdecydowanie bardziej optymistyczne dla tych gospodarek. Przewiduje się, że wzrost gospodarczy krajów południowej Afryki może znacząco przewyższyć średnią na całym świecie i wynieść ponad 5% średniorocznie (African Economic Outlook, 2015, s. 3). Najbiedniejszy region, Afryka Subsaharyjska również ma szanse na przekroczenie tej wielkości. Kraje takie, jak Etiopia, Wybrzeże Kości Słoniowej, Mozambik oraz Demokratyczna Republika Kongo znajdują się w gronie najszybciej rozwijających się państw na świecie z dynamiką wzrostu PKB przewyższającą 8% rocznie. Nadal jednak są to jedno z najbiedniejszych państw globu. W Etiopii poziom PKB *per capita* wyniósł w 2014 roku jedynie 315 USD, natomiast w Mozambiku niecałe 600 USD. Dla porównania poziom PKB na mieszkańca w Australii wynosił ponad 60 tysięcy USD, a w Unii Europejskiej przewyższał 36 tysięcy USD rocznie (World Bank, 2016). W związku z tym nieuniknione jest niwelowanie ogromnych różnic poziomu społeczno-ekonomicznego na tym kontynencie. Już dziś coraz więcej młodych osób uczęszcza do szkół, zdobywając wiedzę przydatną do podjęcia najprostszych prac, chociażby fizycznych. Niektóre firmy transnarodowe dostrzegają tę szansę, a zarazem możliwość optymalizacji zysków i przenoszą swoje fabryki z Azji do Afryki. Kraje te są coraz częstszymi biorcami bezpośrednich inwestycji zagranicznych, zwłaszcza że w krajach afrykańskich występuje średnio wyższa stopa zwrotu z inwestycji niż w pozostałych regionach na Świecie. W związku z możliwościami rozwoju krajów afrykańskich związanych programem polskiego rządu „Go Africa!” w artykule zostanie zaprezentowany krótki zarys teorii ekonomii rozwoju, w tym hipoteza konwergencji, a następnie zostanie przeprowadzona prognoza poziomu PKB *per capita* tych państw do 2030 roku.

Teoretyczne podstawy ekonomii rozwoju

Aktualnie w związku z dynamicznie postępującymi procesami globalizacji, w gospodarce światowej nie występuje jeden hegemon, jak niegdyś np. Imperium Brytyjskie czy Mongolskie. Pomimo jego braku, w 2014 roku największymi ośrodkami gospodarczymi na świecie były Unia Europejska z wypracowanym produktem krajowym brutto na poziomie 18,51 bln USD, następnie USA – 17,41 bln USD, oraz Chiny, które to w 2009 roku zmieniły pojęcie wielkiej triady i prześcignęły Japonię w wielkości gospodarki. Można również stwierdzić, że nowe centrum świata przenosi się na kontynent azjatycki. Takie państwa, jak Japonia, Korea Południowa, Tajwan, Singapur i Hong Kong, czy też Chiny poprzez rozwój swoich gospodarek mogą być przykładem dla krajów słabo rozwiniętych (według Banku Światowego są to kraje w których poziom PKB *per capita* nie przewyższa 5000 USD rocznie), jak wkroczyć na ścieżkę rozwoju gospodarczego.

Problem gospodarczego zróżnicowania był często rozważany w historii myśli ekonomicznej. Za podstawę dysproporcji rozwojowych przyjmuje się pięć głównych zjawisk (Dokurno, 2010, ss. 183–190):

1. Naturalne wyposażenie danego kraju (w zasoby naturalne);
2. Historyczny rozwój kolonializmu oraz imperializmu (bogacenie się państw kolonizujących poprzez eksploatację kolonii);
3. Utrwalenie się niekorzystnej struktury gospodarczej (zacofanie, podobnie jak rozwój wiąże się z pozycją wyjściową danej gospodarki);
4. Autonomia kulturowa oraz instytucjonalna (rozwój zależny od obowiązującego systemu ekonomicznego);
5. Postęp w sferze wymiany międzynarodowej (brak sprawiedliwego podziału prowadzący do zacofania krajów słabiej rozwiniętych).

Problemy gospodarcze koncentrujące się w głównej mierze na krajach słabo rozwiniętych opisuje teoria ekonomii rozwoju, skupiająca się na odpowiedniej polityce gospodarczej oraz formułująca propozycje rozwoju uwzględniające uwarunkowania kraju (Piasecki, 2003, s. 9). Jedną z teorii ekonomii rozwoju jest teoria konwergencji. Pierwszy naukowiec który otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie ekonomii, Holender J. Tinbergen (1903-1994) wprowadził pionierskie założenia tej hipotezy. Do działalności naukowej noblisty zaliczały się również starania nad zreformowaniem systemu gospodarki światowej, skupiając się bardziej na rozwoju krajów Trzeciego Świata (Jakubczyk, 2010, ss. 174–179).

Nazwa konwergencja pochodzi z łacińskiego *convergere*, czyli zbieranie się. Oznacza to, że w krajach o niskim poziomie dochodów na mieszkańca następuje szybszy wzrost ich poziomu w stosunku do krajów o wyższym

poziomie, a w efekcie do zbliżania się poziomów produkcji *per capita*. Z początku pojęcie konwergencji odnoszono do przeciwnych ustrojów politycznych ukształtowanych w XX wieku, czyli gospodarek kapitalistycznej i centralnie planowanej. Tinbergen w pracy nad koncepcją optymalnego systemu gospodarczego stwierdził, że nie występują niezmiennie ustroje gospodarcze, a wraz z biegiem lat niektóre ich cechy upodobniają się do siebie, inne natomiast mogą się od siebie bardziej różnić. Podobne związki przyczynowo-skutkowe zauważono również w przypadku gospodarek rozwijających się, a wraz z obserwowaniem niewydolności systemu centralnie planowanego w ZSRR, pierwszej teorii zaniechano. Aktualnie zjawisko konwergencji jest rozumiane jako proces wyrównywania poziomu gospodarczego pomiędzy krajami, a pierwsze analizy z tego zakresu stanowiły założenia neoklasycznej teorii wzrostu (NTW). Proces konwergencji na podstawie NTW jest wynikiem działania prawa malejących przychodów z kapitału i zachodzi wskutek trzech mechanizmów (Romer, 2000, s. 46):

1. Wynikającej z modelu Solowa zbieżności ścieżki zrównoważonego wzrostu;
2. Przepływu kapitału z krajów bogatszych do krajów zacofanych, w których występuje wyższa produktywność krańcowa kapitału, a zatem wyższa stopa zwrotu z inwestycji;
3. Poprzez przepływy wiedzy oraz postępu technicznego, państwa słabo rozwinięte stają się biorcami nowszych, sprawdzonych technologii w krajach rozwiniętych.

Stwierdzenie bezwarunkowej dyfuzji wiedzy oznacza nieograniczony dostęp do globalnej myśli technologicznej. Oczywiście, założenie jest idealistyczne, jednak wskutek rozwoju handlu zagranicznego, a zwłaszcza bezpośrednich inwestycji zagranicznych następuje imitacja rozwiązań technologicznych w krajach słabo rozwiniętych.

Badania empiryczne przeprowadzone przez Nicka Craftsa z Uniwersytetu Warwick potwierdzają występowanie efektów wyrównania poziomów PKB *per capita*. Potwierdził on, że im niższy poziom tego wskaźnika w danym kraju, tym wyższy efekt „doganiania lidera”, czyli niwelowania różnicy poziomu PKB *per capita* w stosunku do USA (kraj uznawany za lidera postępu technicznego). Tempo, w jakim kraje niwelują różnice jest jednak mocno zróżnicowane. Wynika to prawdopodobnie z odmiennych warunków społeczno-politycznych oraz występowania w niektórych krajach wpływowych wąskich grup interesów, blokujących zmiany technologiczne, mogące wpływać niekorzystnie na ich interesy (Begg, Fisher, Dornbush, 1999, ss. 351–352).

Powyższe przesłanki skłaniają do uformowania najważniejszych uwarunkowań niwelowania różnic poziomów PKB *per capita*, a zatem: odpowiedniego zasobu kapitału ludzkiego zdolnego zaimplementować nową technologię, mobilności czynników produkcji, struktury rynku oraz – co ważne – obowiązującego systemu instytucjonalnego (Nowak, 2007, ss. 68–70).

Wybrane uwarunkowania społeczno-gospodarcze

Kontynent afrykański jest drugim co do wielkości kontynentem na Ziemi z powierzchnią sięgającą 30,3 mln km², czyli 20,4% ogólnej powierzchni lądowej globu, przy czym pustynie wraz z półpustyniami zajmują aż 59,7% kontynentu. Ten wielki obszar dzieli się jednak na wyżej rozwinięte Północ i Południe, oraz słabo rozwiniętą Afrykę Subsaharyjską. Na całym kontynencie znajdują się 54 państwa. Analizie poddane zostaną uwarunkowania społeczno-gospodarcze sześciu państw z programu „Go Africa!” nadzorowanego aktualnie przez Ministerstwo Rozwoju. Do krajów tych należą: Algieria, Angola, Kenia, Mozambik, Nigeria oraz Republika Południowej Afryki. Wszystkie z wyżej wymienionych państw posiadają dostęp do Oceanu Atlantyckiego lub Indyjskiego, co pozwala na swobodny handel drogą morską.

Według Banku Światowego kraje te zamieszkuje w sumie prawie 350 mln osób, z czego ponad 170 mln to mieszkańcy Nigerii. Od dłuższego okresu na całym kontynencie obserwowany jest ogromny przyrost demograficzny i według prognozy ONZ do 2050 roku kraje te będzie zamieszkiwało aż 750 mln ludzi (United Nation, 2004, ss. 212–217). Oznacza to, że zaledwie sześć krajów znacznie przewyższy liczbę populacji w całej Unii Europejskiej.

Warto zaznaczyć, że wraz z dynamicznym wzrostem liczby mieszkańców zmienia się również procentowy udział w populacji osób z wykształceniem podstawowym. Z danych Banku Światowego wynika, że w 2014 roku współczynnik skolaryzacji wynosił w najslabiej rozwiniętym Mozambiku 87,55%, podczas gdy w 1990 roku był na poziomie 44,23%. Oprócz Nigerii, w której według ostatnich dostępnych danych współczynnik ten kształtował się na poziomie 65,67%, wszystkie kraje związane z programem „Go Africa!” charakteryzują się ponad 80% poziomem skolaryzacji, a w Algierii jest to nawet niecałe 99% (World Bank, 2016).

Wielkość gospodarek mierzona wskaźnikiem PKB w mld dolarów różni się znacząco w sześciu badanych państwach. Największą gospodarką ze względu na wielkość PKB była w 2014 roku Nigeria, następnie RPA oraz

Algieria, natomiast najmniejszą gospodarkę posiada Mozambik. Warto jednak zauważyć, że jeszcze w 1990 roku gospodarka nigeryjska była mniejsza od RPA prawie trzykrotnie oraz dwukrotnie mniejsza od algierskiej. Aktualnie najważniejszy gospodarczo kraj na kontynencie przewyższa Algierię ponad dwukrotnie. Zmiany są widocznie również w pozostałych państwach, gdyż Angola zwiększyła PKB w ciągu ostatnich czternastu lat piętnastokrotnie, głównie za sprawą eksportu ropy naftowej do Chin.

Tabela 1. Wartość PKB badanych państw afrykańskich w mld USD

Lata	Algieria	Angola	Kenia	Mozambik	Nigeria	RPA
1990	6 204,5	1 002,7	857,2	251,2	3 075,7	11 201,4
2000	5 479,0	913,0	1 270,5	501,6	4 638,6	13 636,2
2014	21 351,8	13 835,7	6 093,7	1 593,8	56 850,8	35 008,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (World Bank, 2016).

W przypadku poziomu PKB *per capita*, w 2014 roku najwyższą wartością niemal 6,5 tysięcy USD legitymuje się Republika Południowej Afryki, następnie Angola z prawie 6,0 tysiącami USD oraz Algieria z produktem krajowym w przeliczeniu na mieszkańca równym 5,5 tysięcy USD. Największe procentowe zmiany zaobserwowano w Angoli, zwłaszcza między 2000 a 2014 rokiem. Dla porównania wartości te są znacznie wyższe niż w przypadku wschodniego sąsiada Polski – Ukrainy, gdzie poziom PKB *per capita* w latach 2011-2015 średnio przekraczał niewiele ponad 3 tysiące USD. Najniższy produkt krajowy brutto na mieszkańca występował w Mozambiku i wynosił 585 USD.

Tabela 2. Wartość PKB *per capita* badanych państw afrykańskich w USD

Lata	Algieria	Angola	Kenia	Mozambik	Nigeria	RPA
1990	2 394,4	901,0	365,6	187,9	321,7	3 182,2
2000	1 757,0	606,3	409,0	274,7	377,5	3 099,1
2014	5 484,1	5 900,5	1 358,3	585,6	3 203,3	6 482,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (World Bank, 2016).

Kraje afrykańskie zaliczają się do grupy państw najslabiej rozwiniętych na świecie. Zdecydowanie odmienna sytuacja występuje w krajach wysokorozwiniętych, czyli w Stanach Zjednoczonych, całej Unii Europejskiej, Japonii oraz Australii. Ze względu na coraz większe znaczenie na geopolitycznej mapie świata warto też zwrócić uwagę na poziom PKB *per capita* w Chinach i Brazylii w latach 1990, 2000 oraz 2014.

Tabela 3. Wartość PKB *per capita* badanych państw rozwiniętych lub rozwijających się w USD

Lata	Australia	USA	UE	Japonia	Brazylia	Chiny
1990	18 221,7	22 869,2	15 854,1	25 123,6	3 071,6	316,2
2000	21 665,1	36 449,9	18 072,4	37 299,6	3 738,7	954,6
2014	61 925,5	54 629,5	36 422,6	36 194,4	11 384,4	7 590,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (World Bank, 2016).

Najwyższy poziom PKB (ponad 61,9 tysięcy USD) na mieszkańca cechuje Australię, a następnie Stany Zjednoczone z PKB *per capita* niższym o około 6 tysięcy. Podobna wartość PKB *per capita* występuje średnio w całej Unii Europejskiej oraz Japonii i wynosi ponad 36,1 tysięcy. W tych dwóch wysokorozwiniętych ośrodkach gospodarczych procentowa różnica PKB *per capita* między 2014 a 1990 rokiem jest najniższa, z kolei w krajach rozwijających się różnica jest najwyższa, zwłaszcza w Chinach, gdzie obecnie poziom PKB *per capita* jest 24-krotnie wyższy niż ponad dwie dekady temu. Surowe dane poziomu PKB *per capita* potwierdzają hipotezę konwergencji, a historia chińskiej oraz brazylijskiej gospodarki jest tego doskonałym przykładem.

Prognoza poziomu PKB *per capita*

Hipoteza o niwelowaniu różnic w poziomie PKB *per capita* pomiędzy krajami rozwiniętymi a rozwijającymi się oraz słabo rozwiniętymi w dużej mierze opiera się na przyjmowaniu sprawdzonych rozwiązań polityki gospodarczej, czy implementowaniu technologii przestarzałych dla krajów rozwiniętych, ale zarazem nowoczesnych w krajach o niskich dochodach. Tym samym, kraje słabo rozwinięte obierają ścieżkę wzrostu gospodarczego z pewnym opóźnieniem i oznacza to, że sześć państw afrykańskich z programu „Go Africa” obierze podobną dynamikę wzrostu gospodarczego jak kraje o znacznie wyższym poziomie tego wskaźnika, tj. Australia, Japonia, Stany Zjednoczone oraz Unia Europejska. Aktualnie na takiej ścieżce znajduje się już gospodarka chińska, a wcześniej brazylijska, która jednak od niemal dekady boryka się z problemami zarówno politycznymi, jak i gospodarczymi.

Na pytanie jaką drogą podążą kraje afrykańskie może odpowiedzieć analiza skupień służąca do grupowania obiektów (w tym przypadku krajów) o jak największym stopniu powiązania.

Aby powiązać poszczególne kraje afrykańskie z państwami o wyższym poziomie PKB *per capita* wykorzystano dane Banku Światowego dotyczące

podstawowych wskaźników opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, czyli:

- Długości życia (oczekiwana długość życia noworodków);
- Wskaźnika urodzeń (liczba żywych urodzeń na 1000 mieszkańców);
- Eksportu produktów i usług (procentowy udział eksportu w PKB kraju);
- Całkowitych wydatków konsumpcyjnych (suma wydatków gospodarstw domowych i instytucji rządowych w dolarach);
- Zużycia energii elektrycznej (średni zużycia energii elektrycznej w kWh na osobę).

Wielkości tych wskaźników w krajach afrykańskich w 2014 roku porównano z wielkościami wskaźników Stanów Zjednoczonych, Australii, Unii Europejskich, Japonii, Chin oraz Brazylii w przedziale czasowym od 1960 do 1995 roku. W analizie skupień grupowania aglomeracyjnego została wykorzystana odległość euklidesowa, czyli najbardziej popularny typ odległości do grupowania obiektów charakteryzujących się cechami mierzalnymi. Jest to odległość geometryczna w przestrzeni wielowymiarowej, jednak aby otrzymać odpowiednie miary wskaźników, a zatem o porównywalnej skali dla wszystkich wartości, dokonano standaryzacji danych. W przypadku zasady wiązania, określającej dwa dostatecznie podobne obiekty, wykorzystano metodę Warda. W celu oszacowania odległości między skupieniami, w metodzie tej wykorzystuje się analizę wariancji. Rozwiązanie to uważane jest jako bardzo efektywne, gdyż zmierza do tworzenia małej wielkości skupień (Statsoft, 2016).

Z analizy wynika, że dla poszczególnych państw afrykańskich najbliższym obiektem (krajem) są odpowiednio: dla Algierii – Australia z 1962 roku, dla Angoli – Brazylia z 1960 roku, dla Kenii również Brazylia jednak z 1973 roku, Mozambik znajduje się w najbliższym położeniu z Brazylią z roku 1963, Nigeria z Chinami z 1965 roku, natomiast RPA z USA z 1963 roku (tabela 4).

Tabela 4. Odległości euklidesowe w analizie skupień poszczególnych państw

Algieria		Angola		Kenia		Mozambik		Nigeria		RPA	
AUS 1962	1,04	BRA 1960	1,53	BRA 1973	0,35	BRA 1963	0,64	CHN 1965	0,76	USA 1963	1,64
AUS 1963	1,05	BRA 1961	1,55	BRA 1972	0,37	BRA 1965	0,68	BRA 1963	0,77	USA 1960	1,65
AUS 1961	1,05	BRA 1963	1,55	BRA 1974	0,38	BRA 1964	0,72	BRA 1961	0,79	BRA 1988	1,66
AUS 1964	1,1	BRA 1964	1,68	BRA 1970	0,38	BRA 1966	0,74	BRA 1960	0,79	BRA 1989	1,69
AUS 1965	1,1	BRA 1962	1,68	BRA 1971	0,39	BRA 1961	0,74	BRA 1964	0,82	BRA 1990	1,73
AUS 1966	1,2	BRA 1965	1,69	BRA 1975	0,41	BRA 1960	0,76	BRA 1965	0,82	BRA 1987	1,73
...
USA 1990	7,88	USA 1990	8,51	USA 1990	7,77	USA 1990	8,10	USA 1990	7,81	USA 1990	6,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (World Bank, 2016).

Następnie, na podstawie dynamiki zmian PKB *per capita* w gospodarkach podobnych (rozwiniętych), dokonano przesunięcia dynamiki poziomu PKB *per capita* w USD dla państw afrykańskich przez kolejne 18 okresów do 2030 roku. W związku z tym, dla Algierii została przyjęta dynamika zmian poziomu PKB *per capita* w Australii od 1962 do 1979 roku. Z prognozy wynika, że w 2030 roku poziom ten wynosić będzie ponad 22 tysiące USD. Analogicznie jak w przypadku Algierii, z prognozy dla pozostałych państw afrykańskich wynika, że wypracowany poziom PKB na mieszkańca będzie wynosić kolejno: dla Angoli ponad 34 tysiące USD, następnie w Kenii niemal 6 tysięcy USD, w Mozambiku wartość ta będzie najniższa i wyniesie 1,1 tysiąca USD, w Nigerii prawie 6,5 tysiąca USD, natomiast dla Republiki Południowej Afryki prognoza wskazuje poziom nie przekraczający 19 tysięcy USD.

Tabela 5. Prognoza poziomu PKB *per capita* dla sześciu państw afrykańskich w USD

Rok	Algieria	Angola	Kenia	Mozambik	Nigeria	RPA
2013	5 492	5 532	1 257	605	2 980	6 890
2014	5 484	5 901	1 358	586	3 203	6 483
2015	5 686	5 753	1 464	542	3 391	6 611
2016	5 618	6 448	1 613	513	3 138	6 993
2017	5 959	5 768	1 829	561	2 970	7 275
2018	6 456	5 758	2 123	635	3 250	7 705
2019	6 910	6 956	2 806	665	3 675	8 251
2020	7 099	7 654	3 633	738	3 851	8 939
2021	7 815	8 257	4 173	880	4 276	9 349
2022	8 250	8 899	5 027	897	5 097	10 124
2023	9 061	9 804	5 663	998	5 193	10 848
2024	10 010	11 117	6 302	925	5 780	11 311
2025	10 586	12 905	6 894	1 037	5 354	12 123
2026	11 961	17 059	7 034	881	6 004	13 172
2027	14 448	22 083	7 705	1 036	5 100	14 533
2028	19 635	25 364	8 045	1 097	5 998	15 613
2029	21 210	30 558	5 675	1 110	6 352	16 859
2030	22 671	34 424	5 707	1 145	6 427	18 565

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (World Bank, 2016).

W celu weryfikacji założeń prognozy, zostały wykonane analogiczne obliczenia dla Chin z 1988 roku. Rok bazowy w tym przypadku jest pochodną wkraczania Chin na ścieżkę dynamicznego wzrostu gospodarczego. Z analizy skupień wynika, że najbliższym położonym obiektem jest Australia z 1965 roku. Prognoza w tym przypadku również wynosiła 18 okresów, czyli aż do 2005 roku. Wartość PKB *per capita* w Chinach w ostatnim prognozowanym roku wynosiła 1740 dolarów, natomiast wartość uzyskana na podstawie prognozy wyniosła 1721 dolarów, a zatem różnica wyniosła 1,08%.

Niestety nie ma idealnych metod prognozowania, a zmiany które będą zachodzić w przyszłości są zawsze uzależnione od wielu czynników. Warto też zwrócić uwagę, że analizowane lata były okresem pokoju, a zatem sytuacja polityczno-gospodarczo świata była korzystna dla poszczególnych gospodarek.

Zakończenie

Analizowana grupa państw związana z programem rządowym „Go Africa!” w następnych latach może poprawiać swoją pozycję międzynarodową, a zarazem sferę społeczno-gospodarczą wynikającą w dużej mierze z poziomu PKB *per capita*. Wyniki prognozy tego wskaźnika dla sześciu państw afrykańskich sugerują, że w 2030 roku produkt krajowy na mieszkańca może wynieść w Algierii 22,7 tys. USD, a w Angoli aż 34,4 tys. USD. W stosunku do analizowanych państw, wysoki poziom społeczno-gospodarczy osiągnie również RPA, z wartością PKB *per capita* przekraczającą 18,5 tys. USD. W pozostałych trzech państwach, a więc w Kenii, Mozambiku oraz Nigerii przewiduje się, że wartość ta będzie się kształtować na niższym poziomie, nie przekraczającym 6,5 tys. USD. Warto zauważyć, że wszystkie badane kraje posiadają dostęp do transportu wodnego, który jest ważnym czynnikiem mogącym poprawić sytuację gospodarczą państwa. Przykładem mogą być Chiny i różnice pomiędzy kontynentalnym zachodem oraz nadmorskim rozwiniętym wschodem kraju. Kolejnym czynnikiem wpływającym na wzrost znaczenia tych państw jest znaczny przyrost ludności. Prognoza ONZ wskazuje, że w 2050 roku 6 wymienionych państw będzie zamieszkiwać więcej obywateli niż Unię Europejską. Kolejnym czynnikiem jest bogactwo surowców tych państw. Niestety nadal korupcja jest dużym problemem w tych krajach i dochody z eksploatacji złóż surowców nie są równomiernie rozprowadzane w społeczeństwie. Nadal występuje duże zacofanie technologiczne analizowanych krajów, zwłaszcza Nigerii, Mozambiku oraz Kenii, nie pozwalające na wydobywanie surowców.

Najbliższe lata mogą okazać się szansą dla rozwoju gospodarczego wyżej wymienionych gospodarek. Przeplatać mogą się jednak z wieloma zagrożeniami, jak choćby problemem braku żywności na kontynencie w obliczu dynamicznego wzrostu populacji. Aktualnie rządy tych państw stoją przed wieloma wyzwaniem, które w przypadku odpowiedniego zarządzania polityczno-administracyjnego, mogą przezwyciężyć. W przypadku odpowiedniego zaimplementowania rozwiązań polityki gospodarczej przez kraje afrykańskie, na podstawie drogi wzrostu gospodarczego wysokorozwiniętych państw, kraje te mogą stać się dynamicznie rozwijającymi się ośrodkami w najbliższych dwóch dekadach.

Literatura

- African Economic Outlook (2015), *Africa's macroeconomic prospects*, Issy les Moulineaux.
- Begg D., Fisher S., Dornbush R. (1999), *Makroekonomia*, PWE, Warszawa.
- Dokurno Z. (2010), *Problemy nierówności rozwoju we współczesnej gospodarce światowej*, [w:] B. Fiedora, K. Kociszewski (red.), *Ekonomia rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Jakubczyk Z. (2010), *Problemy nierówności rozwoju we współczesnej gospodarce światowej*, [w:] B. Fiedora, K. Kociszewski (red.), *Ekonomia rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Nowak W. (2007), *Konwergencja w modelach endogenicznego wzrostu gospodarczego*, Kolonia Limited, Wrocław.
- Piasecki R. (2003), *Ewolucja ekonomii rozwoju a globalizacja*, „*Ekonomista*”, Nr 2.
- Romer D. (2000), *Makroekonomia dla zaawansowanych*, PWN, Warszawa.
- StatSoft (2016), *Internetowy Podręcznik Statystyki*, http://www.statsoft.pl/textbook/stathome_stat.html?http%3A%2F%2Fwww.statsoft.pl%2Ftextbook%2Fstcluan.html (4.04.2016).
- United Nation (2004), *World population to 2300*, New York.
- World Bank (2016), <http://data.worldbank.org> (24.03.2016).